

Stockholms kommun

Huvudman: kontaktcenter@stockholm.se

Rector: karin.ekstrand@edu.stockholm.se

2022-04-22

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Sofia skola i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Sofia skola avseende verksamhetens kvalitet inom skolans arbete för kvalitet i undervisningen i moderna språk – undervisning för kommunikativ förmåga. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Sofia skola i Stockholms kommun. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken franska, spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 11 och 15 februari 2022 av utredarna Maria Lundström och Lena Knutsson. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Sofia skola är en kommunal skola som erbjuder undervisning från förskoleklass till årskurs 9. På skolan går cirka 890 elever varav cirka 350 på högstadiet. Skolan leds av en rektor och fyra biträdande rektorer. Skolan har också en administrativ chef.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område be-

döms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sofia skola i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att språkundervisningen vid Sofia skola i **hög utsträckning** erbjuder eleverna möjligheter att utveckla en kommunikativ förmåga på målspråket.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att Sofia skola i **hög utsträckning** skapar möjligheter för att bedriva en undervisning av hög kvalitet.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Därmed avslutas granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna har en tydlig undervisningsidé kring den kommunikativa förmågan på målspråket

Granskningen visar att lärarna erbjuder en undervisning som tydligt har kommunikativ förmåga och interkulturell förståelse som mål. Den visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar, sin undervisning, både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna, samt att skolledningen tar del av de resultat som lärarna får vid utvärdering av sin undervisning.

Undervisningen utvecklar kommunikationsförmåga och interkulturell kompetens

Vid lektionsobservationer och i intervjuer med lärare framgår att undervisningen planeras med utgångspunkt i ämnets syfte och centralt innehåll. Lärare uppger att de är ålagda att göra en terminsplanering och att de i denna planering är angelägna att för varje moment inkludera de fyra språkliga förmågorna lyssna, tala, läsa och skriva. De säger att de oftast har med alla dessa färdigheter, men att det kan variera något från lektion till lektion om de får med alla fyra. Lärarna uppger dock att de alltid inkluderar moment av muntlig produktion på lektionerna och de exemplifierar med att nämna diskussioner, argumentation, att ställa och besvara frågor eller att skapa dialoger. Observationer visar att även moment av högläsning förekommer på lektionerna, både av text och av uppgifter. Lärare säger att de inte vill att någon elev ska lämna klassrummet utan att ha yttrat sig på målspråket. Eleverna bekräftar att de får tala målspråket mycket på lektionerna, och berättar att de har vissa strukturer för målspråksanvändande som är återkommande, exempelvis att de alltid pratar om dagens datum, väder, årstid etc i början av varje lektion, eller att de körläser en kortare dagsaktuell text som läraren skrivit på tavlan.

Lärarna uppger att de ofta utgår från läromedlen som de säger är väl uppbyggda kring relevanta teman. Dessa teman använder de bland annat för att diskutera skill-

nader mellan Sverige och målspråksländerna och böckerna innehåller även information om de många olika länder där målspråket talas. Utöver läroboken kompletterar lärarna med en mängd andra autentiska material i sin undervisning, dels för att variera undervisningen, dels för att få in interkulturella perspektiv och en förståelse för målspråksländernas kultur. De nämner UR (*Utbildningsradion*) som en rik källa, Youtube och internet, musik, internationella nyheter samt filmer och TV-serier som inte alltid är producerade just för skolsyften. Denna variation syns på lektionsobservationerna, där bland annat ett konstprojekt om spanska konstnärer pågår, liksom ett arbete kring TV-serien *Weissensee*, vilken läraren använder som utgångspunkt i samtal kring historia och samhälle i Tyskland då och nu. Denna innehållsliga variation uttalas också av eleverna vid intervjun och de säger samtidigt att de ganska mycket utgår från lärobok och övningsbok.

Forskning och beprövad erfarenhet påverkar lärarnas arbete när de planerar sin undervisning uppger de, men inte på något systematiskt sätt. Någon lärare menar att nya pedagogiska idéer kommer, testas, och ersätts av något annat, och säger att hen gärna testat ett tag. De nämner att lärobokens lärarhandledning är en källa till undervisningsmetoder som är förankrade i forskning och beprövad erfarenhet, liksom att "Språktidningen" kan innehålla förslag på forskningsbaserade metoder. De berättar också att de hittar mycket inspiration i sociala medier och att de där ofta hittar länkar till aktuell forskning.

Med anledning av ovanstående resonemang av mer allmändidaktisk karaktär, rekommenderar Skolinspektionen rektorn att erbjuda lärarna möjlighet att få konkret och gemensam input ur ett forskningsperspektiv för att på så sätt stärka lärarna i det de redan gör. Genom gemensamma och riktade diskussioner kan det utveckla språkundervisningen ytterligare. En sådan insats skulle kunna vara Skolverkets satsning "Språksprånget".

Lärarna reflekterar kontinuerligt över undervisningens utveckling

Lärarna uppger i intervjun att de regelbundet träffas varannan vecka och att dessa ämneskonferenser innehåller både praktiska delar och delar av pedagogisk karaktär. Alla språklärare träffas gemensamt över språkgränserna och på mötena delar de med sig av erfarenheter och ger varandra tips på framgångsrika undervisningsmoment. De säger att det finns vissa delar i språkundervisningen som de ibland genomför i samtliga språk. Det är inget tvång att alla ska göra samma uppger lärarna, men när de har samma undervisningsinnehåll i hela årskursen, så vet de att eleverna uppskattar det och jämför mellan språken. De hjälps också åt kring olika undervisningsinslag, exempelvis digitala verktyg och spel, vid dessa konferenser. Enligt lärarna läser rektorn protokollen från ämneskonferenserna och det händer att hen kommer med kommentarer på dessa. Rektorn uppger att det är de biträdande rektorerna som främst följer upp språkundervisningen och de deltar även vid ämneskonferenserna ibland.

I början av terminerna för några lärare resonemang med eleverna kring betygsmål, där eleverna får uttrycka vad de behöver träna mer på, vad de vill med sina språkstudier och vad de behöver hjälp med. Någon annan lärare låter eleverna skriva brev till hen för att hen ska kunna ta reda på vad eleverna är intresserade av och huruvida de har några eventuella önskemål inför undervisningen. Dock uppger lärarna att terminsplaneringen ska vara klar vid terminsstarten så att även vårdnadshavare kan se den, vilket gör att förändringar under pågående termin är svårt och blir en avvägning mellan önskemål och effekt. Efter varje arbetsområde låter lärarna dock eleverna utvärdera sitt arbete för att eleverna ska bli medvetna om vad de behöver tänka på och vad de kan förbättra. Eleverna berättar också att de ofta får välja fokus inom ett ämnesområde, att de kan få välja ämne för texter de skriver eller att de väljer redovisningssätt och de säger att lärarna är lyhörda för deras synpunkter. För att följa upp vad eleverna tycker om deras undervisning, genomför lärarna också terminsvisa enkäter där de tar reda på vad de som lärare kan tänka på att förbättra eller utveckla i undervisningen inför kommande termin. Rektorn bekräftar att lärarna har utvecklat egna enkäter med vilka de stämmer av undervisningen. Enkätutfallet rapporteras till rektorn, berättar hen, och de utgör en del av den avstämning av resultaten som rektorn gör två gånger per termin utöver betygstillfällena.

Arbetsformerna utvecklar användande av målspråket

Granskningen visar att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna. Därutöver visar granskningen att lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningens upplägg efter det.

Undervisningen är verklighetsnära och vardaglig

Lektionsobservationerna visar att de flesta av lärarna bygger sina lektioner kring att på olika sätt låta eleverna kommunicera på målspråket. Lektionerna inleds med strukturer som möjliggör läsning och tal och eleverna är välbekanta med rutinerna. Lärare säger att de använder vissa fraser eller frågor varje lektion för att eleverna ska lära sig dessa. Oavsett om undervisningen är planerad utifrån läroboken eller utifrån autentiska källor, är uppgifter för muntlig och skriftlig kommunikation en bas i bearbetningen av materialet. Undervisningens innehåll känns relevant, uppger eleverna, och handlar ofta om företeelser eller situationer som ligger nära deras tänkta målspråksanvändning, exempelvis vid semesterresor. Det kan till exempel handla om att lära sig vilka företeelser man kan och inte kan förvänta sig på en badstrand, vilket observerades vid ett lektionsbesök, eller att eleverna får lyssna på nyheter, skriva brev eller översätta musiktexter som de själva valt. I något av läromedlen följer de familjer som är med om samma vardagliga saker som de själva är: en dag i skolan, på arbetet eller mattraditioner.

De jobbar också mycket med vokabulär och grammatik säger eleverna, och då kan de sjunga eller jobba med ramsor för att lättare komma ihåg. På en lektion får elever ställa frågor till varandra i en kedja, så att läraren säkerställer att alla får prata vid lektionstillfället. På en annan lektion jobbar de med "speed dating" vilket innebär korta små dialoger med flera olika kamrater i klassen. Enligt läraren är det en bra metod för att alla ska få komma till tals och dessutom träna utsagorna flera gånger samt höra kamraternas version av samma frågebatteri, vilket ger dem flera varianter, utöver deras egen formulering, att uttrycka något på. Eleverna får ofta vara med och välja redovisningsformer, uppger lärarna, och både lärare och elever säger att de varierar mellan att arbeta individuellt, i par eller i lite större grupper. Vid grupparbeten är det läraren som sätter samman grupperna.

Lärarna berättar också om skrivuppgifter som eleverna får arbeta med utifrån givna fraser eller frågor och säger också att de ibland använder malltexter, framför allt för de yngre eleverna, för att de ska ha förebilder för den text som de ska producera. Eleverna lyfter fram att de ibland, i samband med textproduktion, utgår från stödord som lärarna skriver på tavlan.

Med anledning av att vissa skillnader noteras under lektionsbesöken mellan lärare vad gäller användning av målspråket i klassrummet, rekommenderar Skolinspektionen rektorn att, tillsammans med sina lärare, finna metoder för att säkerställa att språklärarna som kollektiv agerar likartat i klassrummet vad gäller målspråksanvändning.

Elevernas varierande behov uppmärksammas och tillgodoses

Vid observationer och i intervjuer framkommer att lärarna uppmärksammar och möter olika elevers behov av stöd eller utmaningar. Lärarna uppger också att de arbetar med tät feedback och att de uppmuntrar eleverna mycket i deras språkliga produktion. Elever som behöver stöd får också detta, ofta individuellt, av lärare säger eleverna. Lärarna går runt och hjälper dem, vilket också observeras på lektionsbesöken. Eleverna nämner också att de kan få sitta i mindre lokal när det är prov, men säger samtidigt att alla håller samma tempo i undervisningen. Lärarna säger att det händer att de ger elever färre glosor i läxa eller att de får kortare textavsnitt om de behöver. De kan också få jobba med inspelat tal eller i mindre grupper, säger lärarna. Lärarna jobbar med digitala verktyg också för att kunna differentiera undervisningen säger de, och anger att det finns många extra övningar i läromedlets digitala komplement. Elever som behöver utmanas kan också få läsa en roman på målspråket, uppger lärare.

Lärarna hjälper eleverna att hitta strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ger eleverna en stor mängd metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till.

Vid lektionsobservationer syns exempel på flera metoder som lärarna aktivt undervisar om. Ett exempel, för att hjälpa eleverna att lära sig kluster av ord när de ändå lär sig, är att peka på ordens släktskap genom att skriva upp besläktade substantiv-adjektiv-verb. Andra metoder som syns under observationerna är att lärarna använder omskrivningar, ledande frågor, bilder eller ordböcker. Vid intervjuerna säger eleverna att de får tips om glosappar, att de kan få hjälp genom att läraren ger dem synonymer eller att lärarna uppmanar dem att tänka på liknande ord på engelska. De berättar också om rim och ramsor som de lär sig för att komma ihåg exempelvis ackusativ och dativ i tyskan. Lärarna kompletterar i sin intervju med att de ofta använder kroppsspråk och en lärare ger ett konkret exempel på hur hen lär ut omskrivningar: mjällschampo kan uttryckas som "schampo för hår som snöar".

Vid skriftlig produktion kan det hända att läraren sätter in ord i meningar för att tydliggöra, eller att de får skriva om en befintlig text från presens till preteritum, berättar eleverna. De har också listor med frågeord, säger de. Även lärarna säger att de jobbar med listor eller mallar och lyfter också fram att de jobbar med mindmaps i den skriftliga produktionen. De nämner också att de undervisar om att i en mening försöka hitta det meningsbärande ordet för att på så sätt få ett hum om vad hela texten handlar om. Eleverna berättar också att de uppmanas att använda ordböcker.

Lärarna arbetar för att förebygga talängslan och uppmuntrar användningen av målspråket

Granskningen visar att lärarna har metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och att eleverna vågar prata fritt under lektionerna.

I intervjun uppger lärarna att det är en uttalad policy på skolan att det är pedagogerna som bestämmer var eleverna ska sitta. Eleverna kommer från olika klasser till en ny grupp och då är det av vikt att få alla elever att prata redan från början, säger en lärare. Det går bra att skapa ett sådant klassrumsklimat när alla elever är nya för varandra och till viss del för ämnet. Lärarna lyfter också vikten av att eleverna lär sig prata med olika personer i gruppen, varför det är lärarna som bestämmer hur de ska samarbeta i grupper. För att skapa en frimodig atmosfär låter lärare eleverna läsa i kör som en metod för att lite mer tillbakadragna elever ska kunna "gömma sig" i gruppen och på så sätt vänja sig vid att uttala orden. En annan strategi för att hjälpa de lite mer försiktiga eleverna kan vara att ställa samma fråga till många elever och då börja med de elever som man vet kan svara korrekt, säger en lärare. På så sätt får de mer osäkra eleverna höra rätt formulering flera gånger innan det är den elevens tur att svara.

Lärarna berättar också om hur de tidigt säger till eleverna att det är okej att göra fel och att de understryker att det är genom felen som man lär sig. Lärarna uppger också att de jobbar mycket med kamratbedömningar för att visa eleverna att det

finns olika sätt att lösa uppgifter, vilka alla kan vara rätt. Flera av eleverna säger i intervjun att de verkligen känner sig trygga i klassrummet och att alla vågar prata. Det finns vissa elever som pratar mer än andra säger de, och de tror att det beror på vilken ambitionsnivå man har i ämnet. Men vissa elever är lite blyga och då kanske det gör att de räcker upp handen lite mindre. När gruppen pratar i par eller gemensamt, så pratar alla, säger eleverna.

Vid lektionsobservationerna syns exempel på hur klassrumsklimatet gynnar målspråksanvändandet för alla elever. Lärarna är tillgängliga, hjälpsamma och lyhörda för olika elevers behov. De skapar uppgifter och övningar som möjliggör för alla att uttrycka sig muntligt, både i par eller liten grupp och i klassen som helhet. Ingen elev verkar tycka att det är obehagligt att prata inför klasskamraterna.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att lärarna erbjuder en undervisning som utgår från ämnets syfte och mål och att den tydligt har kommunikativ förmåga som mål. Lärarna arbetar också aktivt med att ge eleverna en interkulturell förståelse av samhälle, kultur och villkor i målspråksländerna. Granskningen visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar, sin undervisning, både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna, och att skolledningen tar del av de enkätresultat som lärarna får vid utvärdering av sin undervisning. Granskningen visar också att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna. Lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningens upplägg efter det. Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna en stor mängd metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till. Lärarna har också flera metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och eleverna vågar prata fritt under lektionerna.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att ämnet moderna språk på Sofiaskolan har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen. Den visar också att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever i viss utsträckning kan få extra anpassningar och särskilt stöd även i ämnet moderna språk.

Ämnet moderna språk har likvärdiga förutsättningar som andra ämnen

Rektorn uppger i intervjun att moderna språk behandlas likadant som alla andra ämnen vad gäller förutsättningar och schemaläggning. Det är fullt på skolan och trångt i lokalerna, vilket gör att förändringar sällan sker under pågående läsår om förutsättningarna förändras, men rektorn säger också att hen inte har sett några negativa konsekvenser av lektionsutlägg eller organisation och att språklärarna är nöjda med lektionernas placeringar. Lärarna berättar att de oftast har hemklassrum för språken, vilket är gynnsamt dels för möblering, dels för att de kan utnyttja väggarna till att exponera kartor, flaggor, redovisningar etc om landet och de har snabb tillgång till extramaterial vid behov. En lärare uppger att hen dessutom har ett grupprum i anslutning till sitt klassrum. Lärarna menar att denna organisation ger eleverna en trygghet.

Rektorn uppger att hen inte ser någon skillnad mellan moderna språk och andra ämnen vad gäller status, men säger att hen tror att språklärarna, trots att de är stolta över sin kompetens i ämnet, kanske värderar ämnet lägre. Rektorn säger att hen understryker vikten av att läsa språk i flera sammanhang, inte minst i samtal med eleverna. Språklärarna har för närvarande, på samma sätt som alla andra lärare, ett uppdrag att jobba med de nya kursplanerna med fokus på ämnets syfte och de ska i detta också undersöka möjligheter till ämnesövergripande arbete. Rektorn berättar också att lärarna har i uppdrag att auskultera hos varandra, både inom språkämnet och med andra ämneskollegor för att på så sätt få syn på saker att utveckla i sin undervisning, men att denna ambition avstannat lite på grund av pandemin. Rektorn säger att den nu ska återupptas.

Lärarna uttrycker att de tror att språkämnet har låg status jämfört med andra teoretiska ämnen men säger också att det faktum att det nu finns bedömningsstöd från Skolverket i ämnet, har lyft dess status. De säger att rektorn håller ämnet högt

och signalerar vikten av att eleverna stannar kvar i ämnet. Det är svårt att göra omval, säger lärarna. Enligt eleverna ligger ämnet någonstans i mitten statusmässigt: under kärnämnen men över de estetiska ämnena.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk fungerar huvudsakligen bra

Granskningen visar att lärarna i moderna språk erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare och att denna främst är av generell karaktär. Dock har det hänt att lärarna har fått ämnesspecifik fortbildning.

Skolans samtliga lärare i moderna språk är behöriga språklärare. Enligt rektorn är det inte svårt för en innerstadsskola i Stockholm att rekrytera kompetent personal och flera av lärarna har varit länge på skolan. Rektorn har organiserat för språklärarnas medverkan i arbetslag och ämneslag på samma sätt som för alla andra lärare och de träffas regelbundet varannan vecka i sitt ämneslag. Via den biträdande rektor som ansvarar för ämneslaget och via de terminsplaneringar som rektorn samlar in, har hen en uppfattning om hur undervisningen ser ut, säger rektorn, likväl som vilka utvecklingsbehov som finns. De biträdande rektorerna följer upp undervisningen på medarbetarsamtalen, enligt rektorn. Dessutom har skolan nätverksträffar med Franska skolan och Tyska skolan, vilket är bra menar rektorn. Det finns också ett internt utbyte mellan språklärarna, inte minst mellan de tre spansklärarna som finns på skolan, säger rektorn.

Någon lärare upplever att hen inte får stöd i sin yrkesroll från skolledningen, men flera andra lärare uttrycker att de får stöd av den biträdande rektorn och av sina kollegor. Lärarna säger att de inte har obehöriga kollegor, men att det händer att vikarier är obehöriga. Dessa erbjuds färdiga lektionsplaneringar när de kommer till skolan och när vikarierna återkopplar till den sjuka läraren så diskuterar de vad vikarierna gjort och hur det föll ut, vilket gör det möjligt för lärarna att diskutera undervisningen och hur den kan förbättras med vikarierna. Därutöver hjälper och stödjer de kollegor som finns på plats i skolan eventuella vikarier. Tillsammans med de biträdande rektorerna som ansvarar för olika ämneslag förs samtal om vilken kompetensutveckling som lärarna behöver. De säger att det sällan finns pengar till individuell fortbildning och att det är skolledningen som bestämmer om den generella fortbildningen, eller att den kanske bestäms ännu mer centralt i kommunen. Lärarna uppger dock att de deltog i en satsning under höstlovet 2020 då samtliga språklärare genomförde en webbutbildning från Skolportalen med fokus på språk.

Med anledning av ovanstående vill Skolinspektionen rekommendera skolan att möjliggöra för språklärarna att fortsätta ett deltagande i mer ämnesspecifik fortbildning. Ett sådant alternativ kan vara Skolverkets webbaserade utbildningssatsning som även nämns ovan: "Språksprånget".

Arbetet för att främja att fler elever fullföljer sina språkstudier fungerar väl

Granskningen visar att skolan uppmanar elever att fortsätta med sina språkstudier och att de har en inarbetad rutin för de elever som ändå vill välja bort ämnet moderna språk. Den visar också att skolans rektor gör en analys av skälen till de avhopp som sker.

I intervjun berättar rektorn att de enbart har ett fåtal avhopp från ämnet moderna språk på skolan. Skolan ligger i ett bostadsområde där föräldrar generellt är medvetna om vikten av att kunna flera språk i yrkeslivet, säger rektorn. I stort försöker skolans personal tona ner att ämnet är möjligt att välja bort. Detta uppger även eleverna i intervjun, där flera elever säger sig vara ovetande om att moderna språk är ett ämne man kan välja bort. Rektorn arbetar konkret med att inte låta eleverna välja om så tidigt som i årskurserna 6 och 7 utan eleverna uppmanas då att fortsätta studierna. Om elever i ett senare skede önskar välja bort språket så finns en rutin och ett tillvägagångssätt, berättar lärarna: efter samtal med språklärare och mentor uppmanas eleven att prata med vårdnadshavaren. Frågan tas sedan upp på ett elevhälsomöte där biträdande rektor, mentor och någon med specialpedagogisk kompetens deltar. Därefter får eleven och föräldrarna kontakt med en studie- och yrkesvägledare (SYV) som informerar om konsekvenserna med avhopp gällande meritvärde på högstadiet och meritpoäng på gymnasiet. Slutligen får elev och vårdnadshavare fundera vidare en sväng till, innan rektorn tar beslutet. Samtliga elever som intervjuades efter att ha valt bort ämnet moderna språk uppger att de kände till konsekvenserna av att välja bort ämnet.

Rektorn uppger att de vanligaste skälen till omval är hög frånvaro eller att eleven har studiesvårigheter och kämpar med många ämnen samtidigt. Andra vanliga skäl är varianter av psykisk ohälsa, säger rektorn. Rektorn följer resultaten i de moderna språken vid betygstillfällena och vid de så kallade "check points" som skolan har två gånger per termin vid vilka de följer upp elevresultaten individuellt. Rektorn uppger att hen aldrig, i sina samtal med elever under avhoppprocessen, har fått veta att elevers önskan om att byta bort det moderna språket handlar om hur undervisningen är utformad eller att de inte fått hjälp och stöd med sina studier.

Innan det kommer till ett avhopp gör lärarna anpassningar och individuella planer säger rektorn, och eleverna kan få gå till speciallärare för att få jobba i lugn och ro eller med olika appar. Lärarna säger att de extra anpassningar som erbjuds i språken oftast inte är kopplade till enbart den kursen utan utredda och beslutade för många ämnen. Om så är fallet erbjuds samma anpassningar i språket. Dock kan eleverna inte få stöd i språken på lovskola även om det finns elever som skulle behöva det, säger lärarna. Rektorn nämner också att ett alternativ som erbjuds är nätbaserad undervisning för vissa elever med stödbehov och säger att det möjligen finns elever som hade lyckats bättre om det varit mer fokus på muntlig kommunikation. Rektorn säger också att det har hänt att de erbjudit elever en "E-kurs", en kurs på enkel nivå, där målet är att klara kursen med godkänt betyg. Enligt rektorn har det

hämt att de har skrivit åtgärdsprogram i ämnet moderna språk, men för närvarande har de inga sådana. Lärarna kompletterar listan över skäl till avhopp med nyanlända elever som fokuserar på svenska och engelska istället för ytterligare ett modernt språk men nämner också elever som kan vara lite lata och som inser att de vill undvika betyget F i slutbetyg och därför väljer bort språket.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk på Sofiaskolan har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen och att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever i viss utsträckning kan få extra anpassningar och särskilt stöd även i ämnet moderna språk. Granskningen visar också att lärarna i moderna språk erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare och att denna främst är av generell karaktär. Dock har det hämt att lärarna har fått ämnesspecifik fortbildning. Slutligen visar granskningen att skolan uppmanar elever att fortsätta med sina språkstudier och att de har en inarbetad rutin för de elever som ändå önskar välja bort kursen i moderna språk. Skolans rektor gör också en analys av skälen till de avhopp som sker.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

På Skolinspektionens vägnar

X Mirzet Tursunovic

Beslutfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

X Maria Lundström

Föredragande

Signerat av: Maria Lundström

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Lena Knutsson deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).